

Η ΠΑΡΙΑ

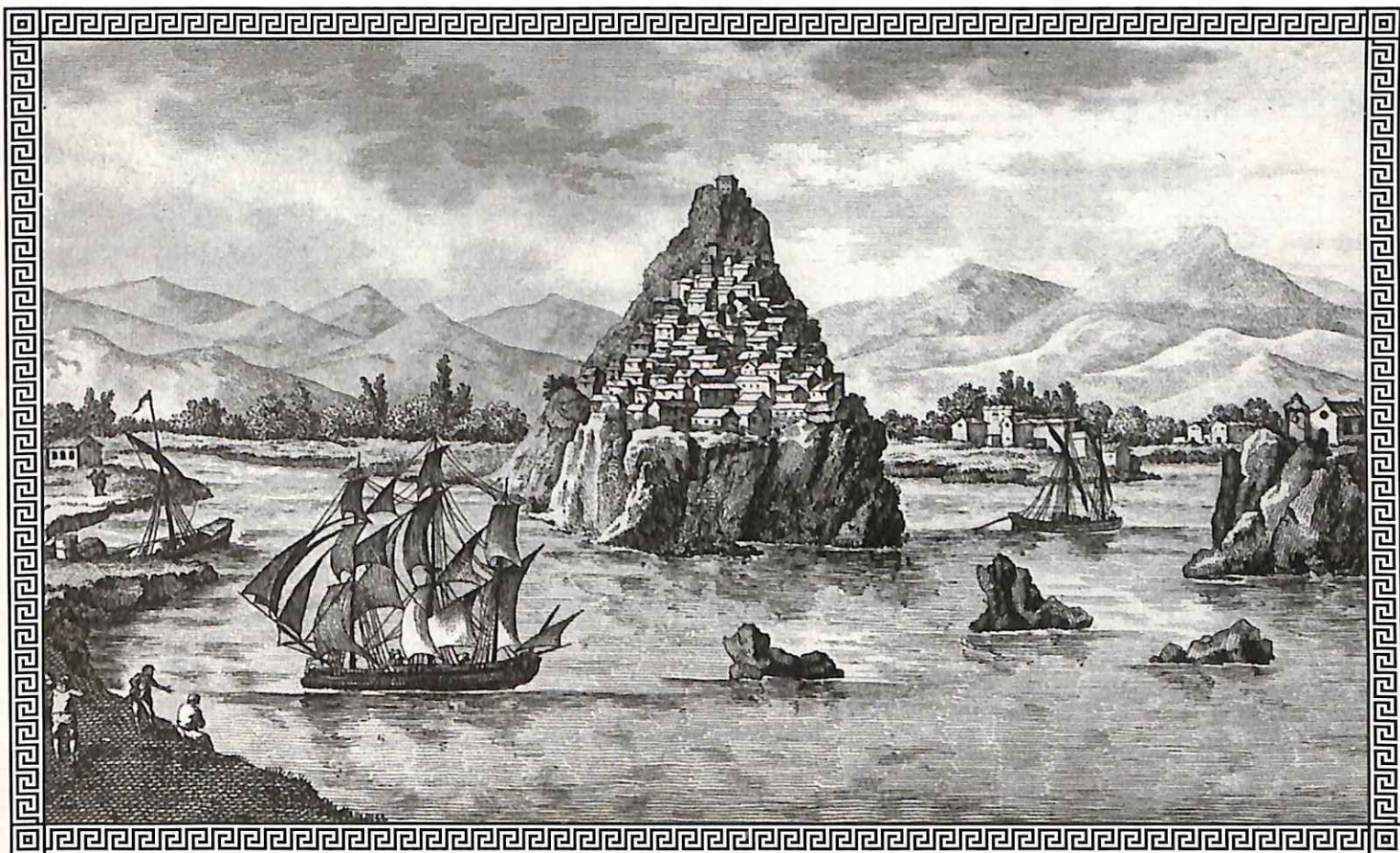
ΕΤΑΙΡ. ΗΛΕΙΡΟΤΙΚΟΥ ΜΕΛΕΤΩΝ
Παρασκευασμένη 4
454 44 10 ΑΝΝΙΝΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΓΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Έτος 4ο • Αριθ. Φύλλου 13
Ιούνιος 1995

ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ 10 • 104 32 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΓΡΑΦΕΙΟΥ 52.25.788

PORT
PAYÉ
HELLAS

Σπάνια Γκραβούρα της Πάργας που μας παραχώρησε για δημοσίευση ο Άκης Ζέρης.

ΤΟ ΛΑΒΑΡΟ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ

Με συγκίνηση αφιερώνουμε 4 σελίδες για να καταγραφεί η επιστημονική εργασία συντήρησης του ιστορικού Λάβαρου της Πάργας. Η ποιότητα της εργασίας φαίνεται από τη σύγκριση των πριν και μετά τη συντήρηση φωτογραφιών.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Να επεκταθεί η συντήρηση και στ' άλλα κειμήλια. Οι υπηρεσίες μας στη διάθεση των αρμοδίων για το σκοπό αυτό.

Σελίδες 3,4,5 και 6 ➡

ΝΙΚΟΣ ΤΣΑΚΑΣ

Η σεμνότητά του μας εμποδίζει να γράψουμε για τη μεγάλη προσφορά του στην έκδοσή μας και την Πάργα.

Προηγήθηκε της εποχής του και μακάρι ο κάθε τόπος να είχε ένα Νίκο Τσάκα.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Να μη βγούν σε βιβλίο τα κείμενά του αν δεν περάσουν πρώτα όλα από τις σελίδες της έκδοσής μας. Σ' ευχαριστούμε αγαπητέ Νίκο.

Σελίδες 10,11,14 και 15 ➡

ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΡΓΑΣ

Ευχαριστούμε τον πρώην Διευθυντή Νομαρχιών κύριο Κώστα Παπαγεωργίου που μας έφερε σ' επαφή με το πολύτιμο αρχείο της Πάργας που βρίσκεται στην Κέρκυρα. Κοπιώδης αλλά πολύτιμη η εργασία της μελέτης και αντιγραφής.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Ο Δήμος Πάργας να συγκροτήσει επιτροπή μεταφοράς των «Νέων Κειμηλίων» στην Πάργα.

Σελίδες 12 και 13 ➡

ΤΟ ΛΑΒΑΡΟ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ

Συνέχεια από την 3η σελίδα

κοντάρι είναι βαμβακερό. Το Λάβαρο είναι ραμμένο όλο στο χέρι. Οι ραφές ένωσης είναι πλακωτές, ούγια με ούγια με δύο παράλληλες βελονιές με βαμβακερή κλωστή. Τα άκρα είναι γυρισμένα σαν κορδόνι και ραμμένα με βαμβακερή κλωστή. Στις μακριές πλευρές και στις μύτες υπάρχει βαμβακερό κρόσσι, πλάτους περίπου 2εκ. Στην κάτω πλευρά σε μήκος 110 εκ. υπάρχει διαφορετικό κρόσσι, το οποίο φαίνεται να είναι το αυθεντικό. Δείχνει να είναι ένα διακοσμητικό κορδόνι με πολύχρωμες κλωστές που κρέμονται, με κόμπο στην άκρη τους. Κατά διαστήματα περίπου 9-10 εκ. υπάρχει διακοσμητικό λουλουδάκι με φύλλα από κλωστή μεταξωτή και το κέντρο με μεταλλικό σύρμα.

Επιζωγραφική

Στις δύο πλευρές του Λάβαρου είναι επιζωγραφισμένη παράσταση της Παναγίας Οδηγήτριας σε κύκλο διαμέτρου 60εκ. περίπου. Υπάρχουν επιζωγραφισμένα σκόρπια αστέρια και κάποιο άλλο σχέδιο και κατά μήκος των πλευρών διακοσμητική κυματοειδής γραμμή. Η εικόνα της Παναγίας πλαισιώνεται από επιζωγραφισμένο διακοσμητικό πλαίσιο.

Κατάσταση του Λαβάρου πριν τη συντήρηση

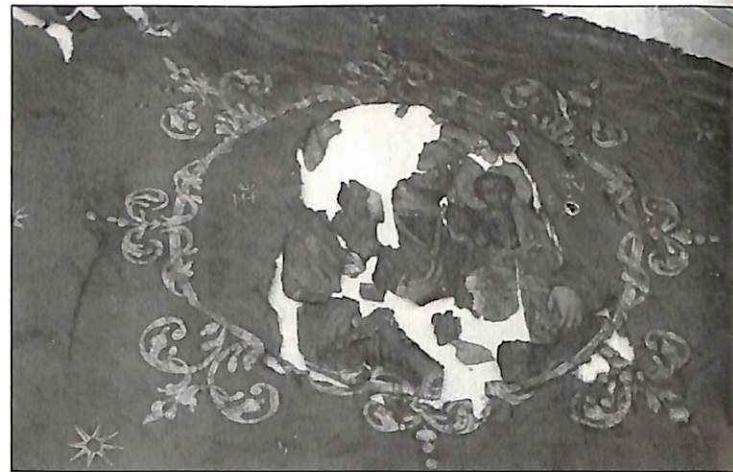
Ύφασμα

Το ύφασμα είναι σε κακή κατάσταση. Είναι πολύ βρώμικο με σκόνη και ρύπους οι οποίοι έχουν εισχωρήσει στις ίνες, κυρίως στις περιοχές οι οποίες ήταν εκτεθειμένες όταν ήταν τυλιγμένο στο κοντάρι του. Στις περιοχές αυτές υπάρχει έντονη χρωματική αλλοίωση. Γενικά ο τόνος του χρώματος είναι εξασθενημένος. Έχει πολλά σκισίματα, κυρίως στην επάνω γωνία δίπλα στο κοντάρι και στις μύτες της διχάλας.

Σε πολλά σημεία οι ίνες είναι εξασθενημένες και είτε έχει φύγει το στημόνι, είτε έχουν μείνει κλωστές από τα υφάδια εκτεθειμένες, είτε υπάρχουν οπές: Η ύφανση έχει παραμορφωθεί έντονα, κυρίως στο πάνω τμήμα, το ύφασμα έχει ξεχειλώσει και είναι πολύ τσαλακωμένο. Είναι σχετικά μαλακό και εύκαμπτο στα μη επιζωγραφισμένα τμήματα. Υπάρχουν δύο παλαιές επεμβάσεις με 2 κομμάτια από κόκκινο συνθετικό ύφασμα, το οποίο είχε επικολληθεί με -πιθανόν- ζωϊκή κόλλα, σε δύο σημεία δίπλα στην εικόνα της Παναγίας: τα κομμάτια αυτά ήταν ήδη ξεκολλημένα λόγω χρόνου και συνθηκών.

Υπάρχουν σημεία που τα στρώματα της χρωστικής έχουν ρωγμές αλλά το ύφασμα δεν έχει σκιστεί.

Υπάρχουν «προϊόντα φθοράς» του μεταξωτού υφάσματος σε μορφή σκόνης.

Η εικόνα της Οδηγήτριας της πλευράς που είναι σε έκθεση, πριν τη συντήρηση. Παρόμοια κατεστραμμένα ήταν και τις άλλης πλευράς.

Επιζωγράφιση

Υπάρχει κρακελάρισμα (ρηγμάτωση) πολύ λεπτό, το οποίο δείχνει να ακολουθεί το σχέδιο της ύφανσης και σε μερικά σημεία υπάρχουν φολλίδες. Υποθέτουμε ότι ευνοήθηκε το κρακελάρισμα επειδή η ύφανση είναι ανάγλυφη και όχι σφιχτή και το στρώμα της χρωστικής ουσίας αλλού είναι λεπτό και αλλού πιο παχύ.

Στην μια πλευρά του Λάβαρου είχαν κολληθεί με παχύ στρώμα πιθανόν ζωϊκής κόλλας κάποια κομμάτια κόκκινο ύφασμα για να συγκρατήσει τα τμήματα της επιζωγράφισης που είχαν αποχωριστεί. Τα κομμάτια αυτά κατ'αρχήν συγκράτησαν την ζωγραφική, αλλά με το χρόνο και τις συνθήκες η κόλλα κρεκελάρισε και αποκολλήθηκε. Όμως το παχύ στρώμα της κόλλας συγκράτησε ίχνη της χρωστικής. Όχι μόνο η γήρανση της κόλλας αλλά και η κίνηση του υφάσματος, το δίπλωμα, το τσαλάκωμα, έχουν ευνοήσει την αποκόλληση των μπαλωμάτων και το κρακελάρισμα της ζωγραφικής.

Όταν ένα τμήμα υφάσματος έχει επιζωγράφιση, οι γύρω, μη επιζωγραφισμένες, περιοχές του υφάσματος υφίστανται ιδιαίτερες πιέσεις και τάσεις λόγω του βάρους και της ακαμψίας του επιζωγραφισμένου τμήματος, εξασθενούν και φθείρονται πολύ γρήγορα. Αυτό έχει συμβεί και στο Λάβαρο στην περιοχή γύρω από την κεντρική παράσταση. Παράλληλα, το δύσκαμπτο ύφασμα σπάει πιο εύκολα σε κομμάτια. Κάποια τμήματα της επιζωγράφισης στο παρελθόν έχουν σπάσει και χαθεί και η παράσταση δεν είναι πλήρης. Έχει γίνει απόπειρα να κρατηθούν κάποια αποχωρισμένα τμήματα της παράστασης με ράψιμο με χοντρή κλωστή, δηλαδή έχουν ανοιχτεί τρύπες για να περάσει η κλωστή με αποτέλεσμα πάλι να

Συνέχεια στην 5η σελίδα

ΤΟ ΛΑΒΑΡΟ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ

Η Οδηγήτρια συντηρημένη.

Συνέχεια από την 4η σελίδα

αδυνατίζει και να σπάει η παράσταση.

Η πίσω πλευρά της παράστασης είναι πιο θαμπή. Η επιφάνεια είναι βρώμικη με υδροδιαλυτούς ρύπους.

Εξέταση και Αναλύσεις

Η επιζωγράφιση έχει γίνει με χρωστική ουσία, η οποία έχει λάδι σαν συνδετικό υλικό, αν και η επιφάνεια είναι μάλλον στιλπνή.

Στο στερεομικροσκόπιο η χρωστική χρυσού χρώματος φαίνεται να έχει περισσότερο λάδι. Στην κόκκινη χρωστική δεν φαίνεται να υπάρχει λάδι, σε κάποια σημεία φαίνεται να υπάρχει προετοιμασία. Η κόκκινη χρωστική ίσως είναι κιννάβαρι. Το ότι υπάρχει λάδι σαν συνδετικό υλικό ενισχύεται και από το γεγονός ότι -μετά από τις κατάλληλες δοκιμές- άντεξε τη διαδικασία του υγρού καθαρισμού χωρίς απώλεια υλικού.

Στο παλαιό κρόσσι με το διακοσμητικό λουλουδάκι υπάρχουν δύο είδη από πολύ λεπτό σύρμα. Το ένα είναι πολύ σκουριασμένο, ίσως είναι σίδηρος. Το άλλο με πλακέ διατομή είναι εύκαμπτο και θαμπό. Δεν είναι σίδηρος ούτε κράμα χαλκού ή σιδήρου, ούτε κασσίτερος.

Η μικροσκοπική ανάλυση των ινών έδειξε την ταυτότητά τους, μετάξι, βαμβάκι κ.α.

Εκκρεμεί ανάλυση του συνδετικού υλικού και στρωματική τομή που μάλλον θα δείξουν την ταυτότητα του συνδετικού υλικού και κάποιων χρωστικών ουσιών.

Για να αποδειχθεί η ταυτότητα της μπορντώ βαφής που έχει χρησιμοποιηθεί στο ύφασμα του Λάβαρου έγινε χρωματογραφία λεπτής στοιβάδας. Μετά από πολλές επαναλήψεις της ανάλυσης το συμπέρασμα είναι ότι έχει τα χαρακτηριστικά της ζωϊκής βαφής Lac dye (λακκάς-λαχάς-λάκκος χρωματίνος). Είναι βαφή για μεταξωτά, μάλλινα και δέρματα γνωστή από την αρχαιότητα, η ο-

ποία προέρχεται από τα αποξηραμένα σώματα άπτερων θηλυκών εντόμων που παραμένουν προσκολλημένα στο φυτό που τα φιλοξενεί.

Μέθοδος και Εργασία Συντήρησης

Η μέθοδος συντήρησης που επιλέχτηκε απέβλεπε στο να μην αλλοιώσει τα χαρακτηριστικά του Λαβάρου, να είναι αναστρέψιμη, τα υλικά να είναι ενδεδειγμένα, το Λάβαρο ασφαλές και οι δύο πλευρές ορατές.

Επιφανειακός και Υγρός καθαρισμός

Έγινε επιφανειακός καθαρισμός και στις δύο πλευρές με χαμηλής έντασης απορρόφηση με προστατευτικό δίχτυ. Στην επιζωγράφιση χρησιμοποιήθηκε μαλακό πινέλλο.

Οι ρύποι που υπήρχαν πάνω στο λάβαρο ήταν υδροδιαλυτοί. Θα προέκυπτε λοιπόν το μέγιστο όφελος από μια απόπειρα υγρού καθαρισμού, δηλαδή με νερό και ειδικό σαπούνι συντήρησης. Έγιναν δοκιμές αντοχής των ινών, της βαφής, των χρωστικών και του συνδετικού υλικού σε υγρό καθαρισμό και σε συνθήκες ίδιες με τις συνθήκες υγρού καθαρισμού, δηλαδή υλικά, χρονική διάρκεια και μέθοδος πλυσίματος και στεγνώματος. Οι δοκιμές έδειξαν ότι τα υλικά άντεχαν, δεν υπήρχε απώλεια ή χαλάρωση, οι ρύποι διαλύονταν. Ο υγρός καθαρισμός έγινε με το Λάβαρο ανοιχτό και απλωμένο σε επιφάνεια καλυμμένη με πλαστικό φύλλο. Έγιναν δύο «μπάνια». Τα τελευταία δύο ξεπλύματα έγιναν με αποιονισμένο νερό.

Υποστήριξη

Σαν μέθοδος υποστήριξης επιλέχτηκε το ράψιμο του Λαβάρου ανάμεσα σε μεταξωτή κρεπελίνα, η οποία βάφτηκε στο ίδιο χρώμα όπως το Λάβαρο, όπως και η πολύ λεπτή μεταξωτή κλωστή που χρησιμοποιήθηκε. Το ράψιμο έγινε με πολύ λεπτή βελόνα με διάφορες βελονιές που χρησιμοποιούνται, βάσει των αναγκών της περιοχής που ράβεται. Στα σημεία που υπάρχει επιζωγράφιση το ράψιμο γίνεται γύρω από το κάθε κομμάτι ώστε να παραμείνει στη θέση του. Το βαμβακερό κρόσσι ράφτηκε πάνω στο ύφασμα, το οποίο αποτελεί το φόντο της προθήκης, μέσα στην οποία εκτίθεται το Λάβαρο.

Αισθητική συμπλήρωση

Για λόγους αισθητικής στην πλάτη της προθήκης και κάτω από το Λάβαρο αλλά στις ίδιες διαστάσεις με αυτό έχει στερεωθεί ένα κομμάτι βαμβακερό ύφασμα σε χρώμα μπορντώ, το οποίο καλύπτει οπτικά τα κενά από τις οπές και τις φθορές περιοχές του Λαβάρου. Πίσω από την παράσταση της Παναγίας, στα σημεία που υπάρχει

Συνέχεια στην 6η σελίδα

ΤΟ ΛΑΒΑΡΟ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ

Συνέχεια από την 5η σελίδα

απώλεια της εικόνας, τοποθετήθηκε ξεχωριστό κομμάτι από βαμβακερό ύφασμα σε χρώμα ώχρας, το οποίο αισθητικά αναμειγνύεται με την υπόλοιπη παράσταση χωρίς να την τονίζει χρωματικά.

Έκθεση

Κατασκευάστηκε ειδική προθήκη από ξύλο οξυάς με ξεχωριστό πλακάκι λεύκας στο εσωτερικό και πλέξιγκλας μπροστά.

Το πλακάκι ντύθηκε με ειδικά βαμβακερά υφάσματα και πάνω σε αυτά στερεώθηκε το λάβαρο με ράφιμο. Η προθήκη έχει προβλεφθεί να τοποθετηθεί σε δική της βάση σε γωνία 45 μοιρών.

Το εμπρός μέρος της προθήκης είναι καλυμμένο με μπλε σκούρο ύφασμα, ώστε να προστατεύεται η προθήκη και το λάβαρο από τους ρύπους και την υπερβολή ακτινοβολία του φωτός.

Οδηγίες προστασίας και προφύλαξης

— Όταν δεν υπάρχουν επισκέπτες και όταν είναι κλειστό το Μουσείο, η προθήκη πρέπει να είναι καλυμμένη με το μπλέ ύφασμα.

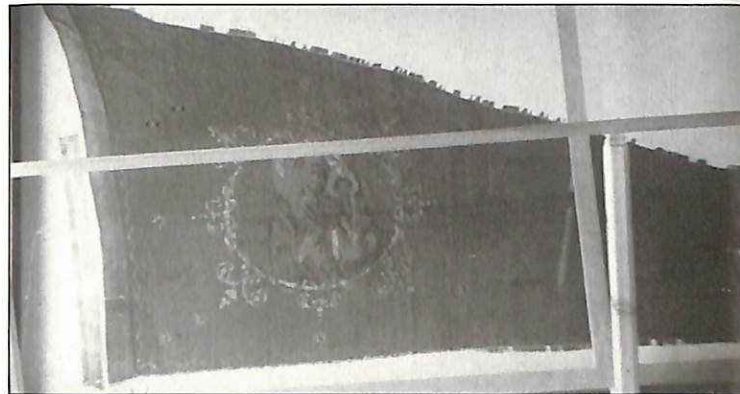
— Θα πρέπει να κατασκευαστεί μια βάση, πάνω στην οποία θα τοποθετηθεί το πλαίσιο, ώστε να μην είναι στο πάτωμα και εκτεθειμένο στους ρύπους που υπάρχουν, όσο προσεκτική και αν είναι η καθαριότητα του χώρου.

— Αν χρειαστεί να καθαριστεί το πλέξιγκλας της προθήκης αποφύγετε τη χρήση υγρών όπως το Azax κ.α. Τα υγρά αυτά αυξάνουν το στατικό ηλεκτρισμό του πλέξιγκλας, με αποτέλεσμα να τραβάει πιο πολύ σκόνη και ρύπους! Ξεσκονίζετε —όταν υπάρχει ανάγκη— με μαλακό βαμβακερό ύφασμα και σκέτο νερό, αν χρειάζεται. Αν υπάρχουν λιπαροί λεκέδες πάνω στο πλέξιγκλας που δεν φεύγουν με σκέτο νερό, τότε χρησιμοποιείτε υγρό τύπου Azax μόνο στο σημείο που υπάρχει ο λεκές και μετά το ξεπλένετε με βαμβακερό ύφασμα με νερό για να εξουδετερωθεί ο στατικός ηλεκτρισμός.

— Αν χρειαστεί να υπάρξει πρόσβαση στο Λάβαρο για οιοδήποτε λόγο, παρακαλώ επικοινωνήστε με τη συντηρήτρια.

— Ο χώρος πρέπει να διατηρείται καθαρός, οι πόρτες και τα παράθυρα να κλείνουν καλά.

— Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στο πρόβλημα του φωτός που μπαίνει στο Μουσείο. Δεν υπάρχει καμία απολύτως προστασία και προξενούνται προβλήματα όχι μόνο στο Λάβαρο και την προθήκη του, αλλά και τα άλλα αντικείμενα του Μουσείου. Η υπερβολή ακτινοβολία φθείρει, ξεβάφει και επιταχύνει τις διαδικασίες φθοράς των αντικειμένων, ενώ η θερμοκρασία του φω-

Μέρος του Λαβάρου μετά τη συντήρηση όπως φαίνεται εκτεθειμένο στο «Μουσείο της Πάργας».

τός και υψηλές θερμοκρασίες προξενούν συνεχείς συστολές και διαστολές με αποτέλεσμα να ευνοείται το κρακελάρισμα και η ρηγμάτωση των —ούτως ή άλλως— ευαίσθητων υλικών.

— Για άμεση λύση και προστασία προτείνεται να τοποθετηθούν σκούρες μπλέ ή μαύρες βαμβακερές (όχι συνθετικές) διπλές (φοδραρισμένες) κουρτίνες σε όλα τα παράθυρα και πόρτες οι οποίες να είναι κλειστές όταν το Μουσείο είναι κλειστό ή όταν υπάρχει έντονο φως όταν ο ουρανός είναι καθαρός.

Υπάρχουν ειδικά φίλτρα τα οποία τοποθετούνται στα τζάμια, τα οποία για μια περίοδο περίπου 5 ετών συγκρατούν την υπερβολή ακτινοβολία. Είναι διαφανή και δεν διακρίνονται. Η συντηρήτρια μπορεί να δώσει περισσότερες πληροφορίες. Μακροπρόθεσμα, για ασφαλή προφύλαξη, να τοποθετηθούν ξύλινα πατζούρια στα παράθυρα και πόρτες του Μουσείου.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Δήμο και την Εκκλησία Πάργας και τον κ. Βαγγέλη Μπακαγιάννη, οι οποίοι μου εμπιστεύθηκαν αυτή την εργασία. Επίσης την κ. Ε. Ιωακείμογλου από τα Τ.Ε.Ι. Αθήνας και τις Λένα Βρανοπούλου και Ηλέκτρα Λαπαθά για την χρονογραφία λεπτής στοιβάδος, την οποία επανέλαβαν με υπομονή πολλές φορές. Την Αμαλία Γάκη, Στέργιο Στασινόπουλο, Καλλιόπη Καβάσιλα, συντηρητές, ο καθένας στην ειδικότητά του.

Η συντηρήτρια
Μανώλια Γρηγορίου

Σ.Σ. Αισθανόμαστε κι' εμείς με τη σειρά μας την ανάγκη να ευχαριστήσουμε τη συντηρήτρια για την επιμελημένη εργασία συντήρησης του Λαβάρου της Πάργας.

ΤΟ ΗΡΩΪΚΟ ΣΟΥΛΙ και οι γιορταστικές εκδηλώσεις την Κυριακή 28 Μαΐου 1995

Γράφει ο Γρηγόρης Ευθ. Κομπίλας

Το Σούλι στη συνείδηση όλων των Ελλήνων, παίρνει ευρύτερες διαστάσεις και έχει καταστεί θρύλος! Η γεωγραφική θέση του χώρου σε υψόμετρο 1300 μέτρα όπου έζησαν και έδρασαν οι Σουλιώτες, ήταν καθοριστική για το πεπρωμένο τους. Οι αγώνες των Σουλιωτών και οι θυσίες τους για τη λευτεριά όπου δονείται η ψυχή του Σουλίου, είναι αγνότατα αποτυπωμένος ο χαρακτήρας ολοκληρώ του έθνους μας!

Πρόκειται για μια ιστορία φαινόμενο που έχει διαστάσεις και μιας παγκοσμιοποίησης.

Το μήνυμα πρέπει να είναι πανελλαδικό γιατί στις μέρες μας το Σούλι σχεδόν έχει λησμονηθεί.

Ο ιερός και μοναδικός αυτός τόπος έχει μεταβληθεί σε βοσκοτόπι. Δύο σπίτια όλα κι' όλα είναι όρθια, των μεγάλων οπλαρχηγών Μποτσαράων και Τζαβελαίων, το Βουλευτήριο κι' αυτά ερειπωμένα. Καθώς και το πανέμορφο πέτρινο Δημοτικό Σχολείο (που διατηρείται μιν, αλλά δεν λειτουργεί), με τις μπρούτζινες προτομές στην αυλή, του Φώτη Τζαβέλα και του καλόγηρου Σαμουήλ που με το ολοκαύτωμα στο Κούγκι πήρε μαζί του και τον εχθρό στη δόξα του νικηφόρου θανάτου. Σε ανάμνηση του γεγονότος αυτού, πολύ σωστά καθορίστηκε από την Πολιτεία να γίνονται μια φορά το χρόνο οι γιορτές του Σουλίου την τελευταία Κυριακή του Μαΐου. (Σχετική πλάκα υπάρχει στον ιερό χώρο αυτό, που τα γράφει λεπτομερώς). Σαν Έλληνας το θεωρούσα ντροπή, γιατί παρά την επιθυμία μου, δεν είχα επισκεφθεί για πολλούς και διαφόρους λόγους τον ιερό και ιστορικό χώρο του Σουλίου, το φωτεινό πατριωτικό φάρο της Ελλάδας, τον τόπο που γέννησε και ανάθρεψε τους ήρωες που αγωνίστηκαν και θυσίαστηκαν για τη λευτεριά μας.

Φέτος στα 81 μου χρόνια απεφάσισα την Κυριακή στις 28-5-95 και το έκαβα πραγματικότητα. Έφτασα το πρωί στο Σούλι και το θαύμασα! Ήλθε εκεί χιλιάδες λαός από όλα τα μέρη της Ηπείρου, καθώς και πολλοί από άλλα μέρη της Ελλάδας. Μαζί και οι επίσημοι από την Ηγουμενίτσα: Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, ο κ. Νομάρχης Θεσπρωτίας Νικόλαος Τσώνης, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Αλέκος Παπαδόπουλος, Υπουργός Οικονομικών και πολλοί άλλοι. Κλιμάκιο στρατού, αστυνομίας και στρατιωτικής μουσικής για την απόδοση τιμών. Αρχικά η δοξολογία έγινε στο εκκλησάκι του Αγίου Δονάτου και μετά στους πρόποδες του λόφου του Κουγκίου εκφωνήθηκε ο πανηγυρικός της ημέρας από ειδικό ιστορικό επιστήμονα, ο οποίος με τη ρητορική του δεινότητα σαγηνεύσε τους πάντες και καταχειροκροτήθηκε από το λαό.

Κατόπιν, έγινε από το στρατιωτικό κλιμάκιο αναπαράσταση της μάχης και του ολοκαυτώματος του Κουγκίου απ' τον καλόγηρο Σαμουήλ με μεγάλη επιτυχία και τη στιγμή εκείνη φάνηκε ένα ελικόπτερο του στρατού που πετούσε επάνω απ' το φλογισμένο Κούγκι, πέρασε μέσα απ' τους καπνούς της ανατίναξης και με διάφορους ελιγμούς χαιρέτησε το αναρίθμητο πλήθος.

Έπειτα, κατά το μεσημέρι, οι επίσημοι και όλος εκείνος ο

Αναπαράσταση ανατίναξης του Κουγκιού.

λαός παρακολούθησε στην καταπράσινη αυλή του Σχολείου δημοτικά τραγούδια και λαϊκούς χορούς από διάφορα χορευτικά συγκροτήματα της περιοχής. Τέλος η στρατιωτική μουσική έκλεισε τη γιορτή με τον Εθνικό μας Ύμνο.

Με λύπη παρατήρησα ότι υπήρχαν μόνο λίγοι Γιαννιώτες. Εθεάθη και ο κ. Γεώργιος Κυρούσης, δημοσιογράφος και Δ/ντής της εφημ. των Ιωαννίνων «Ηπειρωτικός Αγών». Θα πρέπει από τα Γιάννινα, που είναι η πρωτεύουσα της Ηπείρου, να προγραμματίζονται όλες οι δημόσιες υπηρεσίες, Νομαρχία, Δήμος, VIIη Μεραρχία, Περιφερειάρχης κ.λπ., από κοινού με τη Νομαρχία Θεσπρωτίας, ώστε στο μέλλον να λαβαίνουν μέρος στις γιορτές του Σουλίου περισσότεροι άνθρωποι...

Πρέπει λοιπόν όλοι μας, να προσεγγίσουμε την ψυχή και το πνεύμα της Σουλιώτικης Συμπολιτείας...

— Να γίνει μια σωστή και πιο επιμελημένη περιποίηση του χώρου, μια αναπαλαίωση και αναστήλωση των σπιτιών που δεν είναι μόνο οικοδομήματα, αλλά Εθνικά μνημεία!... Να ανεγερθεί ένα λαϊκό μουσείο, να εκδοθεί ένα ενημερωτικό φυλλάδιο για όσους πηγαίνουν να το επισκεφθούν και να εντοιχισθεί έστω και μία αναμνηστική μαρμαρίνη πλάκα που να γράφει τον τόπο και τις ημερομηνίες των κυριοτέρων ιστορικών γεγονότων του Σουλίου.

Οι μεγάλες στιγμές της ιστορίας μας δεν πρέπει να περνούν απαρατήρητες για να μπορούν να διδάσκονται οι νεώτεροι. «Η Ιστορία είναι η μνήμη των λαών»!

— Να αναγνωρίζουμε βαθιά ευγνωμοσύνη σ' όλους τους ήρωες της φυλής μας που έγιναν θεμελιωτές της νεότερης Ελλάδας. Και ας μην ξεχνούμε πως είμαστε οι κληρονόμοι και έξω από τον Ελλαδικό χώρο ακόμη για ό,τι καλύτερο υπάρχει στην ανθρωπότητα, ασφαλώς η πολυπόθητη και η χιλιάκριβή μας λευτεριά!

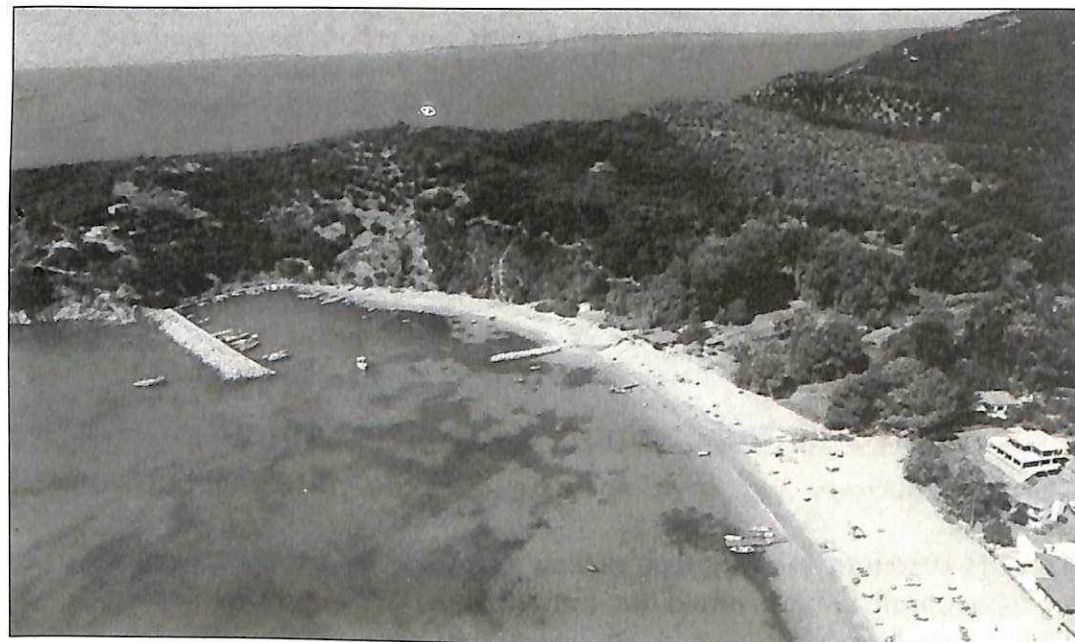
— Μεγάλη εντύπωση μου έκανε που δεν υπήρχαν στο χώρο της γιορτής κοιμητικές σημαίες, αλλά κυμάτιζε επί τέλους μόνον η ένδοξη και υπερήφανη Ελληνική Σημαία που δένει την ελληνική ψυχή!

Έλληνα! Προσκύνημα στο Σούλι, γιατί εκεί ασθάνεσαι Έλληνας.

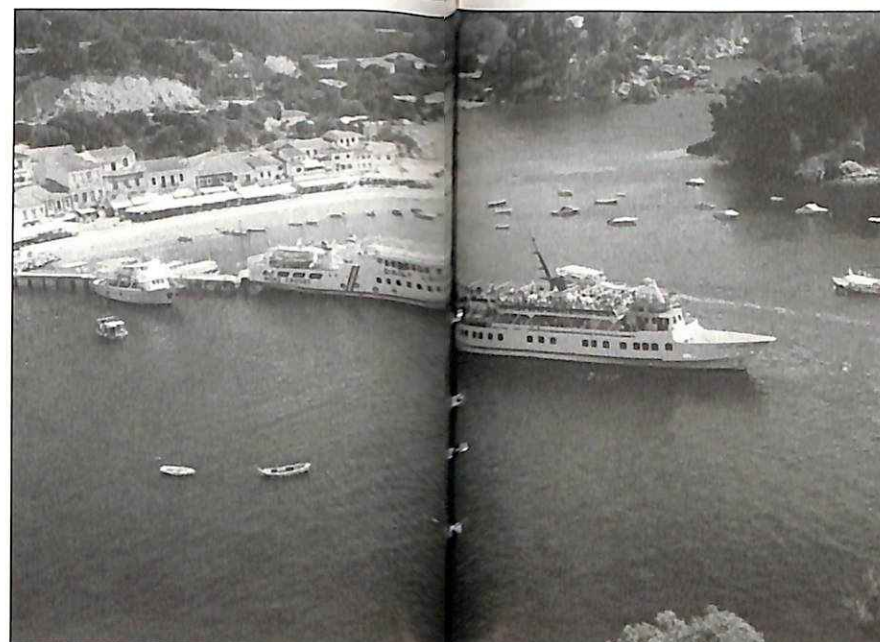
Ιωάννινα 29-5-1995

ΓΡ. ΚΟΜΠΙΛΑΣ

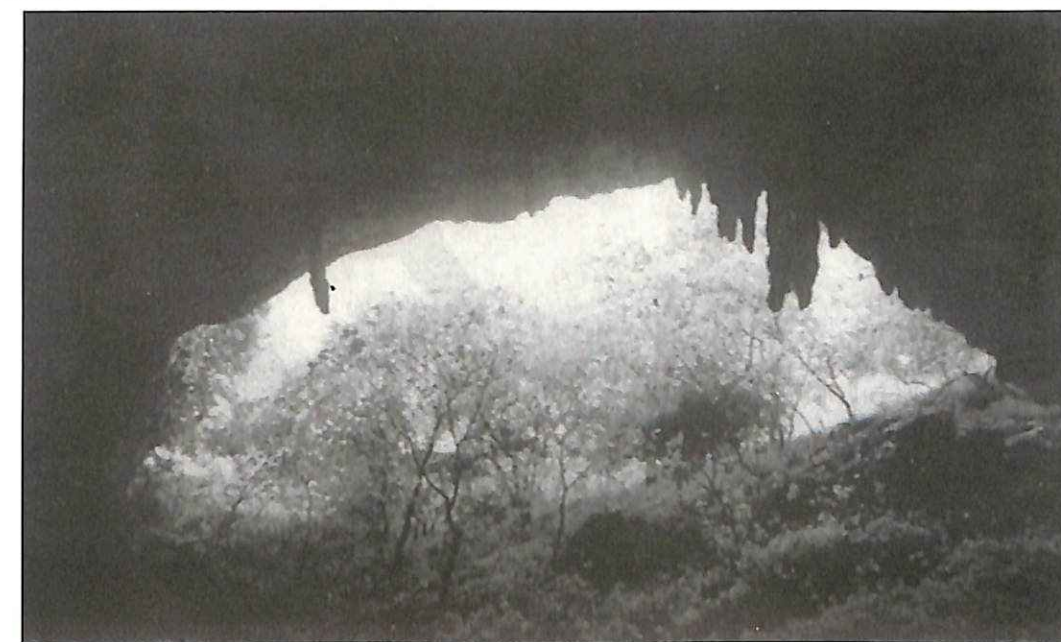
Συν/χος Δ/ος και ιστορικός

Προτείνεται να γίνουν δέσμες για σκάφη και από την εξωτερική πλευρά του μώλου του Βάλτου για να χρησιμοποιούνται το καλοκαίρι.

Βιάστηκαν να βγάλουν άχρηστη τη Πάργα. Και αυτά τα πλοία που θα δένουν; Πιστεύουμε (Φωτο: STORE)

Από τα τοπία της περιοχής μας που πρέπει να επισκεφτούμε είναι και «ο Σταγός» ή «Τα ύδατα της Στυγός» κατά τον αείμνηστο Σπύρο Μουσελίμη. Πώς θα πάμε; Θα ρωτήσουμε στο Μορφάτι που ανήκει το βάραθρο. Τι θα δούμε δεν το λέμε. Προτιμήστε όμως να είναι απογευματινές ώρες (Φωτο ΔΗΜ. ΜΠΑΓΚΑ)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΣΑΛΗΣ-ΔΙΟΜΗΔΗΣ 1904-1995

Στις 10 Απριλίου 1995 στις 3 μ.μ. κηδεύτηκε από τον Ιερό Ναό των Αγίων Θεοδώρων, του

Α' Νεκροταφείου Αθηνών, ο συγγραφέας, καθηγητής και Ακαδημαϊκός Αθανάσιος Πετσάλης-Διομήδης. Γεννήθηκε το 1904 στην Αθήνα. «Η γενιά του πατέρα μου, ήταν Ηπειρώτικη, από την Πάργα», γράφει στο βιβλίο του «Η κυρά της Ύδρας». Κυριότερα από τα έργα του είναι: «Μαρία Πάρνης» το 1933, «Οι Μαυρόλικοι» το 1938, «Η καμπάνα της Αγίας Τριάδος» το 1950, «Ελληνικός Όρθρος» το 1964, «Εξαρση Γλυκειάς ώρας» το 1955 κ.ά.

Τιμήθηκε με το βραβείο Ακαδημίας Αθηνών το 1950, το Α' Κρατικό Βραβείο Διηγήματος το 1955, το Α' Κρατικό Βραβείο μυθιστορηματικής βιογραφίας το 1964.

Τα παραπάνω και η δημοσίευση του διηγήματός του «Της Πάργας» που θα γίνει σε επόμενο φύλλο, αποτελούν ελάχιστο φόρο τιμής από τον Σύλλογο Παργινών, στον Ακαδημαϊκό που τίμησε τον τόπο καταγωγής του, την Πάργα, όσο ελάχιστοι.

Ηλίας Σ. Ζώτος
Πρόεδρος Δ.Σ.

ΣΚΠΙΑ

Διαβάζουμε ότι σοβαρό πρόβλημα υπάρχει με τα έργα της περιφέρειας Ηπείρου που είχαν προταθεί στο πρόγραμμα Λάιφ, το οποίο αφορά την αξιοποίηση και διαχείριση του υδάτινου δυναμικού. Το ΥΠΕΧΩΔΕ θέλει ν' αποκλείσει την Ήπειρο από το πρόγραμμα.

Να υπενθυμίσουμε εδώ ότι στις προτάσεις της Περιφέρειας Ηπείρου, περιλαμβάνονται και σημαντικά έργα για τη Θεσπρωτία, όπως η προστασία των υδροβιοτόπων Δέλτα Κалаμά και λίμνης Καλοδικού, προϋπολογισμού 90.000.000 δραχμών, καθώς και εργασίες πυροπροστασίας διαφόρων δασικών εκτάσεων του νομού, οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Ορμάτε Ηπειρώτες γιατί θα μας φάνε το μερτικό μας.

Με τροπολογία που εγκρίθηκε από την Επιτροπή Μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προστέθηκε στο Σιδηροδρομικό Χάρτη της Ευρώπης η νέα γραμμή Ηγουμενίτσας-Λάρισας. Η απόφαση αυτή είναι μια πολύ καλή αρχή για την υλοποίηση της σιδηροδρομικής σύνδεσης της Ηπείρου με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Μια ακόμη Διοίκηση εκλέχτηκε στην Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας.

Το Προεδρείο διατείνεται πως συγκροτήθηκε με ενωτικά υπερκομματικά κριτήρια. Τώρα, πόσο υπερκομματικά είναι αυτά κριτήρια, αφού οι σύμβουλοι εκλέχτηκαν από ψηφοδέλτια που είχαν κομματικές σφραγίδες, ας το κρίνουν οι αναγνώστες.

Πάντως απ' όταν τα κόμματα ανακατεύτηκαν και δώσαν εντολές για άλωση των συλλόγων και απ' όταν οι σύλλογοι χρησιμοποιήθηκαν από ορισμένους σαν εφελκυστικό γι' αναρρίχηση στην πολιτική, από τότε πάνε κατά δρόμο.

Δηλώνει η Πανηπειρωτική, για παράδειγμα, ότι ψήφισαν 450 εκλέκτορες. Γιατί όμως, δίνει τόσους έπρεπε να ψηφίσουν σύμφωνα με τους εγγεγραμμένους συλλόγους; Εξετάστε κανέναν γιατί δεν ψηφισαν;

Η θέση μας είναι ξεκάθαρη: Μακριά οι συλλόγοι από τα κόμματα. Γι' αυτό και προτείνουμε οι εκλογές να γίνονται με ένα κοινό ψηφοδέλτιο. Όποιος αγαπάει άδολα τους συλλόγους, για την εφαρμογή αυτών των μέτρων πρέπει ν' αγωνιστεί.

Ζωγραφίστηκαν οι κάδοι απορριμάτων της Πάργας. Το ίδιο και η ακατέσθληττα του γηπέδου. Μπράβο στους φίλους και τις φίλες του Πολιτιστικού Συλλόγου που είχαν την ιδέα και την εφαρμοσαν.

Δεν γκρεμίστηκε τελικά η μάντρα στο Κρυονέρι. Τοιμεντοστρώθηκε από πάνω και μπήκαν τα φωτιστικά.

Απομακρύνθηκαν οι βάρκες μπροστά από τη «Βίλα Ρόζα». Καθαρίστηκε στοιχειωδώς ο χώρος και ορίστηκε άνθρωπος για ρύθμιση και βγάλσιμο των σκαφών. Πρόσδος.

Τρεις φορές, αν θυμόμαστε καλά, φτιάχτηκε το τρίγωνο στη διασταύρωση του δρόμου της Πάργας με τον Εθνικό Πρέβεζας-Ηγουμενίτσας. Συνεχίζει πάντως να έχει λάθη και ατέλειες. Μήπως προτού ηλεκτροδοτηθεί πρέπει να διορθωθεί;

Πολυγραφότατος ο φίλος Γρηγόρης Κομπίλας, συνταξιούχος δάσκαλος, γνωστός σε όλους μας από τους αγώνες του ν' αγωνιστεί και από την Πολιτεία η Παργινή καταγωγή του Κωνσταντή Κανάρη. Δυστυχώς η έκδοσή μας με τις περιορισμένες σελίδες και την τρίμηνη συχνότητα δεν μπορεί να καταλάβει τη συγγραφική δραστηριότητα του κ. Κομπίλα, γι' αυτό και ζητάει συγγνώμη.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ-Τουρισμού-Εθνικής Οικονομίας καθορίστηκαν οι περιοχές που είναι τουριστικά κορεσμένες και δε θ' απολαμβάνουν τις επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις κ.λπ. που

προβλέπει ο νόμος 1892/90. Στην περιφέρεια Ηπείρου κορεσμένες περιοχές θεωρούνται ο Δήμος Πάργας και η Κοινότητα Συβότων. Το πόσο είναι κορεσμένες οι περιοχές είναι ένα θέμα που επιδέχεται αμφισβητήσεις. Ποιά η γνώμη των φορέων της Πάργας;

Βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών το βιβλίο «Στη Γη του Πύρρου» με φωτογραφίες της Λίζας Έβερετ και κείμενα του δικού μας Τίτου Γιοχάλα. «Η Πάργα» περιμένει τη βοήθεια και τη συνεργασία σου, αγαπητέ Τίτο.

Πληροφορηθήκαμε πως στους επόμενους μήνες θα ξεκινήσει η έκδοση στην Ελληνική του πολύτιμου για την Πάργα και ολόκληρη την περιοχή βιβλίου του Salvator. Περιμένουμε με αγωνία την έκδοση.

Ενα ακόμη Παργινό βιβλίο είναι στο τυπογραφείο. Πρόκειται για το βιβλίο με τα «Σατιρικά Πάργας» του Πέτρου Γιούργα. Μ' αυτά είναι που θα «γελάσει και το παραδοξό κατσίκι», αλλά πολλοί θα συγκινηθούν κι' όλος. Αισθανόμαστε περήφανοι, γιατί από τις σελίδες της έκδοσής μας ξεκίνησε αυτό το βιβλίο.

ΠΑΤΡΙΔΑ ΗΡΩΩΝ

Πάργα κοράλι πέλαγου της Παναγιάς καμάρι Πάργα χωριό μου ξακουστό πατρίδα του Κανάρη.

Πάργα με τις δαντέλες σου τα όμορφα προικιά σου τα καθαρά σου τα νερά τα όμορφα παιδιά σου.

Έχεις μια χάρη περισσή μιαν εμορφιά στη φύση, δεν είναι λόγια μου αυτά μ' αυτών που 'χεις γνωρίσει.

Δεν είναι λόγια ποιητή για να του βγει το ποίημα είναι αυτών που είπανε νερό απ' τη Μπουρμιά.

Είν' όσων ανεβήκανε μια βόλτα στη Λιθίτσα, Πάργα πατρίδα ήσουν του Γιάννη Δημουλίτσα.

Πάργα κοράλι πέλαγου της Παναγιάς καμάρι Πάργα χωριό μου ξακουστό πατρίδα του Κανάρη.

Σπύρος Δημ. Ζουλάς

Αξέχαστες Παργινές Μορφές

Από τον Νίκο Χρ. Τσάκα

ΤΑ «ΜΙΣΤΑ» ΤΟΥ ΤΑΤΣΗ ΜΠΙΤΗ

Ήταν πολύ θαυμάσιος τύπος. Ένας πραγματικός μποέμ, ο Μπάριμπα Τάτσης ο Μπίτης. Λίγα θα ειπούμε σήμερα. Στενοχώρια δεν έβανε στην καρδιά του, ποτέ και για τίποτε. Με Γραμματέα τον Μήτσο Βάσσο, τον αγαπητό και αξέχαστο, και από κοντά εμείς οι υπόλοιποι: Γιώργη Ντέσκα, Τάτσης, Πάνο Βέργος, Ντίνα Γιάκη, Λαλάς, Θανάσης Γεωργίου και πάει λέγοντας. «Δήμων και Κοινοτήτων», όπως έλεγε για το επάγγελμά του, που ήταν ο ίδιος κλητήρας και γενικών καθηκόντων. Ό,τι δουλειά του ζητάγανε, απρόντος ο «κουμπάρος».

Κύρια τέχνη του Τάτση η μαστορική και κυρίως το χτίσιμο, αλλά και ό,τι άλλο παρουσιαζόταν. Η εποχή, για όλον τον κόσμο, ήτανε δύσκολη και ακόμη πιο πολύ για το Δημαρχείο. Τόση η αφραγκία, που δεν μπορούσε να διαθέσει ένα μεροκάματο για το «Γεφύρι του Ντέσκα» και τη «Στροφή του Κυριάκη», που κοβότανε ο δρόμος από καταρρεύσεις ή λάσπες. «Τα πάντα ρεί και καταρρεί», όπως έλεγε ο Γιώργη Ντέσκα. Το πρώτο λεωφορείο που ήρθε στην Πάργα, της «Περηνγητικής Λέσχης, από το Μπούντο κατ' ευθείαν στους Αγι-Αποστόλους για δοξολογία «επί τη διασώσει», περνώντας από του Ντέσκα με τους αριστερούς τροχούς πατώντας σε μαδέρια.

Το φορτηγάκι του Γρηγόρη Φάτσιου από την Παραμυθιά, με τον Κωστάκη Βελημέξη τον δικό μας συνέταρο, δεν είχε ονομαστεί τυχαία «Έχει ο Θεός», όπως έγραφε με κόκκινη μπογιά στο μπαρμπρίζ και, κατά τον νουνό του τον Βελημέξη, εσήμαινε: εμπάτε μέσα και μπορεί να φθάσουμε ζωντανοί ταξιδεύοντας Πάργα-Παραμυθιά. Δεν ήτανε ούτε ενός τόννου, αλλά το φορτώνανε μέχρι τα «μπούνια» κι από πάνω καμιά δεκαριά επιβάτες στην καρότσα, στα φτερά, παντού.

Κάθε τόσο σ' εκείνον τον δρόμο, που ούτε τάνκς δεν πέρανε, το αμαξάκι ή κόλλαγε στη λάσπη ή τούκοβαν το δρόμο κοτρώνια και έπρεπε οι επιβάτες να κόβουν σκοινάρια, πουρνάρια για να στρωθεί ο δρόμος και με σπρώξιμο να ξεκολλήσει. Κάθε ταξίδι και μια Οδύσεια. Με καλές συνθήκες η διαδρομή κράταγε εφτά ώρες, μόλις 33 χιλιόμετρα.

Μια φορά ο Κωστάκης είχε ανοίξει την πόρτα της καρότσας για να βάλει κι εκεί φορτίο και ένα γέρο επιβάτη τον έδεσε με την τροιχιά μην πέσει σε κανένα γκρεμό εκεί κατά το Σπαθαράτι, που δεν θα τον μάζευαν ούτε με το κουτάλι. Αλλά... «είχε ο Θεός».

– Πού μ' έδεσες εδώ μωρέ Θεομπαίχτη, έλεγε ο καμένος. Βλέπω τον Χάρο με τα μάτια, μωρέ άνθρωπε. Το κεφάλι του έβγαινε όζω από την αλυσίδα της πόρτας και πραγματικά έβλεπε γκρεμούς και χάρους.

– Εγώ το τάλλαρο (το εισιτήριο ήταν 5 δραχμές) το πήρα, και δεν με νοιάζει τί βλέπεις εσύ.

Άλλος επιβάτης, αγανακτισμένος από το ταξίδι, του σφύριξε κατάμουτρα ένα μεγαλοπρεπές φτύσιμο, φτάνοντας στο τέρμα.

– Φτού σου μασκαρά. Μας ξεκαλάθιασες με το σαράβαλό σου. Καλλίτερα ποδαρόδρομο, μπεζεβέγκη.

– Δεν με πειράζει, του είπε. Ένα φράγκο για το σαπούνι να απολυμανθώ, μένουν και τέσσερα. Εσύ άλλη φορά να πας όπως θέλεις και... κωλοσέρνοντας.

Ο Τάτσης μας την εποχή εκείνη ήταν πιο ευχαριστημένος από κάθε άλλες εποχές, που είχε τα «μιστά» του από το Δημαρχείο, κι' ας πλεωνότανε όποτε νάτανε. Έκανε βέβαια και κανένα εξωτερικό μεροκάματο και θα πούμε πώς έχασε ένα τέτοιο μεροκάματο, όπως μας το διηγότανε με το έξοχο αφηγηματικό του ο πανέξυπνος Τάτσης. Τον κάλεσε δηλαδή μια φορά η γυναίκα του Θωμά Μπ. να πάνε στους Αη-Σαράντες να φτιάκουνε το μνήμα του άντρα της του Θωμά. Το μυστήρι αυτός, άμμο, ασβέστη, νερό για να φτιάξει τον κόθρο. Αυτή ήταν η πολυτέλεια των τάφων της εποχής, κανέναν σταυρό ξύλινο ή σιδερένιο και το λαδοκάντηλο. Με τον μακαρίτη ο Τάτσης ήτανε φίλοι και τα τσούζανε συχνά, είχανε πάρε δώσε.

– Τί ήθελα εγώ ο βλάκας να της πω «τι καλός ήτανε ο μακαρίτης». Αλλά και τι νάλεγα ο μαύρος, τον θυμήθηκα τον καιφερό, φίλοι ειμιάστενε. Για ποιόν νάλεγα, για τον Σουλτάν Χαμίτη;

– Αρχισε αυτή: τι καλός μωρέ, ο μεθύστακας, που μεγκρούλιαζε όλη μέρα. Μέδερνε, με τάραζε στο ξύλο και μούκανε μαύρη ζωή... Θέλει και μνήμα. Πέσ' πέσ' η Θωμαίσα όλο και αγρίευε και στο τέλος: Σκατά στο λάκκο του του μεθύστακα. Πάμε να φύγουμε. Πάει το μεροκάματο.

Στην κατοχή των Γερμανών. Ένας πανύψηλος γερμαναράς ανέβηκε στο Δημαρχείο να δώσει... ρούχα για πλύσιμο. Έτσι τούσκασε. Αμολάει στο Γραφείο του Δημάρχου το δέμα με τα κατορημένα του και δίνει διορία να είναι έτοιμα σε δύο μέρες.

– Τί να γίνει κουμπάρε, δώσα στην κουμπάρα να τα τακτοποιήσει γρήγορα, γιατί

Συνέχεια στην 11η σελίδα

ΤΑ «ΜΙΣΤΑ» ΤΟΥ ΤΑΤΣΗ ΜΠΙΤΗ

Συνέχεια από την 10η σελίδα

θα βρούμε το μπελά μας! του λέει ο Μήτσος.

Σε δύο μέρες ο γερμανός ήρθε, ανοίγει το δέμα, μετράει και βλέπει ότι λείπει μια φανέλλα και μια πετσέτα. Το παραμπέλ στην κοιλιά του Μήτσου: «Ράους» «Κουσίφιξ» «Φαφλούχτεν» και τα λοιπά ωραία τους που σου ανοίγανε την καρδιά και στην κάνανε μπαξέ με τα λουλούδια.

Με τα χέρια ψηλά ο Μήτσος πίσω-πίσω φθάνει στο παράθυρο (όπως μας έκανε αναπαράσταση) και φωνάζει:

– Φώτη!!! Φώτη!!! Βγήκε ο Φώτης ο Μπάσιος στην πόρτα του φούρνου.

– Μιά παδέλα γιαούρτι κι ένα κουτάλι και γρήγορα αδερούλη...

Ο Φώτης κατάλαβε ότι κάτι αουνήθιστο συμβαίνει. Πρώτη φορά έπαιρνε παραγγελία από την πλάτη και με «ψηλά τα χέρια» κι έτρεξε αστραπιαία να εκτελέσει την παραγγελία. Θεία έμπνευση (του Μήτσου) και Θεία Πρόνοια να βρεθεί γιαούρτη εκείνη την εποχή. Ο Γερμανός έπεσε με τα μούτρα στο γιαούρτι, ώσπου να γλύψει την παδέλα βρέθηκαν τα... απολεσθέντα και τους πήγε η καρδιά στον τόπο.

– Μωρέ κουμπάρε πώς τόκανε αυτό το λάθος η κουμπάρα και κόντεψα να πάω από συγκοπή!

Το Φλεβάρη του 1949 που μπήκε ο ΕΛΑΣ στην Πάργα ο Τάτσης καθότανε στα σκαλιά του Δημαρχείου με ύφος αδιάφορο, άλλωστε δεν κινδύνευε να τον επιστρατεύσουν, γιατί ήταν προχωρημένης ηλικίας... Εν τω μεταξύ είχαν προηγηθεί οι αψιμαχίες, η επιστράτευση νέων, και τα αρχεία Εφορίας, Ταμείου, Δασαρχείου κ.λπ. από τα παράθυρα του «Βασιλά» πετάχτηκαν στο πλακάδο και καίγονταν. Η παρέα με τον τενεκέ το πετρέλαιο και τα τσακμάκια, πέρασε από το Δημαρχείο, είδε το σαντάρδο και ετοιμάστηκε για φόκο:

– Τί είναι εκεί πάνω συναγωνιστή; Ρωτήσανε τον Τάτση.

– Των αργατών είναι, συναγωνιστάδες. Όλοι κουμουνιστάδες είναι εκεί απάνου. Αυτοί προσπέρασαν και γλύτωσε το αρχείο του Δημαρχείου.

Με εκείνη την στενότητα τα «μιστά» μας καθυστερούσανε δυο και τρεις μήνες, με ρεκόρ ένα εξάμηνο απλήρωτοι. Ο Μπάριμπα Μήτσος μου είχε αναθέσει την εξόφληση των ενταλμάτων και το ατέλειωτο πήγαινε έλα στο Ταμείο, συνήθως χωρίς αποτέλεσμα. Υποχρεωθήκαμε να ανοίγουμε «κρέντιτο» στον μπακάλη, το χασάπη κλπ. Κάποτε γινότανε από Θεού να γίνει εξόφληση. Πάντα η παρέα έβγαινε στα παράθυρα του Δημαρχείου και πα-

ρακολουθούσε το αποτέλεσμα. Με την εξόφληση έβγαινε από το παράθυρο του Ταμείου και έκανα σήμα με τον οπτικό: εκτίναξη τα χέρια στα πλάγια: «νέτα, σώσαμε, έρχομαι γεμάτος».

Χαρές και πανηγύρια από τους απέναντι μετά το σήμα και πιο πολύ από τον μπαρμππα-Μήτσο, που έτριβε χαρούμενος τα χέρια του και έστριβε το μουστάκι με ευχαρίστηση.

Όσο να φθάσω στο Δημαρχείο, οι πιστωτές (χρεοφειλέτες τους έλεγε ο Τάτσης) είχανε πιάσει θέση, άρπαζαν τα βερεσέδια τους και αφήναν λίγα υπόλοιπα που οι δικοί μας κανόνιζαν για τις υπόλοιπες ανάγκες και για τα «πιώματα».

Ο Μήτσος με τον Γιώργη πηγαίνανε παρέα και τα τσούζανε στου Τέσσα. Σε μια συνάντηση που ο Γιώργης ήθελε να ευχηθεί το: «σε καλή μεριά τα λεφτά και σ' άλλα νάχουμε γειά», ο Μήτσος τον έκοψε ακαριαία κι έμεινε στο «σε κ...».

– Τα εν οίκω μη εν Δήμω, αγαπητέ Γεώργιε...

Εκεί στου Τέσσα και το περιστατικό με τον Θανάση Παντελέο που τους είδε να το τσούζουν χαρούμενοι και ευτυχείς που είχαν πάρει τα λεφτά και τους καταράστηκε: «το στερνό τους» κι αλληλοσταυρώνονταν για να μην τους πιάσει η κατάρρα.

Ο Τάτσης στα πιώματα ακολούθαγε δικό του δρομολόγιο ανεξάρτητο. Τα κοπάνανε γερά κάθε μισθοδοσία, αλλά ήθελε και τα βιολιά. Εκείνη την εποχή υπήρχαν πολλοί οργανοπαίχτες, γύφτοι και ασπρόγυφτοι και το είδος ήταν σε αφθονία και φθηνό. Εκεί που τα κοπάνανε ο Τάτσης υπό τους ήχους των βιολιών και των κλαρίνων κανόνιζε τα χορήματα, πλήρωνε τα πιστά και κράταγε τα τελευταία λεφτά για τα βιολιά. Από μέσα από την αγορά, μπροστά αυτός και πίσω τα βιολιά, καμαρωτός και λυγρός, πέρανε από τον Αη-Δημήτρη, σταμάταγε και κόλλαγε στους γύφτους κανένα χαρτονόμισμα στην μπάλλα για να σκάσουν οι εχτροί και από το «Βόλτο» έφτανε στο Καμίνι στην πόρτα του σπιτιού του με τελευταία τα αγαπημένα του τραγούδια την «Ποταμιά» και την «Παπαδιά», υπέροχες μελωδίες, πούδευαν το μεράκι του.

Έμπαινε στην πόρτα χωρίς να γυρίσει πίσω, σήκωνε το δεξί χέρι απάνω από τον αριστερό του ώμο και αμόλαγε το τελευταίο κίτρινο, χάρτινο, δεκάρικο, να παλλαντζάρε στον αέρα. Κάποιος γύφτος να το αρπάξει προτού πέσει κάτω και έκλεινε την πόρτα λέγοντας: «Πάμε γι' άλλα».

Όχι θα καθόταν να σκάσει ο Τάτσης και να βάλει γκιντέρι και μαράζι στην καρδιά.

Εκλαμπρότατε και ενδοξότατε κύριε, Αμπντού-λάχ Μπέη εφέντη μας.

Με το προσκυνητικόν μου χαρτζαχάλι προσπίπτων εις τα έσπλαχνα της αγίας σου δικαιοσύνης, εγώ ο κάτωθι γεγραμμένος Ιωάννης ιερέας Καλούλης, να σου παραστήσω το μεγάλο κακόν που με ηύρε από έτους 1799 Δεκεμβρίου 28, από τον καιρόν εκείνον έως σήμερον.

Ήμουν εις μίαν εκκλησίαν απάνω εις την βρύσην και είχα ένα μάστορα και την εκεράμωνα. Κατά τύχην έκανε εκείνην την ημέρα κρύο πολύ και μου είπεν ο μάστορας να του κάνω φωτίαν δια να πυρώνεται. Εκεί εις την Εκκλησίαν και σιμά εκεί ήταν ελιές και τις είχα δώσει ενός ιδιού μου. Το λοιπόν απ' αυτές έκοψα κάποια ξεράδια όπου ήταν ανωφελές και έκαμα φωτία δια να πυρώνεται ο μάστορας. Ήρθε ένας υιός ετούτου του πόνεμένου όπου με είχαν χάψη (φυλακή), σήμερον ονόματι Τζοβάρας. Ο γιός του αυτού Τζοβάρα ονομάζετο Γιαννούτσος. Το λοιπόν αυτός ήλθε με την γυνήν του και πεθεράν του εκεί όπου την έφτιαχνα την αυτήν εκκλησίαν και ήλθαν με βρισίες και ατιμίες οπού άπλωσαν και τα χέρια και με έρριξαν από τα μαλιά και από τα γένια και με έρριξαν εις την γην, μου επήραν το καλυμάχι και μου το έρριξαν εις την γην.

Δεν ηξεύρω οι αμαρτίες μου ή η θεία δίκη έφθασε επειδή εκαταφρόνησαν το επάγγελμα της ιεροσύνης. Εκεί ήλθε και ένας υιός μου οπού είναι σήμερα φυλακισμένος ονόματι Γεώργιος και αυτός εκυνηγούσε πουλιά βλέποντας την καταφρόνησίν μου και εφώναξε. Τι του κάμετε του πατέρα μου και τον καταφρονείται. Αυτοί επήραν πέτρες και τον εδύρανε. Αυτός ανέμελον παιδίον έσυρε το σκεπέτι (μουσκέτο) όπλο καθώς το είχε γεμάτο σκάγια και τον εφόνευσε αυτόν ονόματι Γιαννούτζος και παρευθύς έφυγε το παιδίον και επήρε την μερία εις εμένα ήλθε ο τόπος και με εκυτούσαν καταφρονεμένον χωρίς καλλυμάχι. Ευθύς αυτός ρίχνει ένα χαρτζαχάλι (Γράμμα-Αναφορά), ο πατέρας αυτός του Τζαβάρα εις τους προεστούς της Πάργας και με έβαλαν χάψη, εις την σκοτεινήν και εκάθησα μήνας εννιά μαζί με ένα άλλο παιδίον μου ονόματι Αποστόλης. Τ' άλλα τα δυό μου παιδιά τα είχα κατακλεισμένα και κυνηγημένα. Βλέποντας οπού δεν ήταν κρίσις επρόσπευσεν ο αρχιερέας μου με προεστούς δια να αφήσει τα παιδιά να δουλέψουν και να βγάλουν τον επιούσιον άρτον, έκανε και ένα γράμμα ο αυτός Τζαβάρας παρρησία του αρχιερέως και προεστών δια να μην πειράξει τα έτερα δυό παιδιά μου. Α μα αυτός

Αναδρομή στα Πέρασμα

Από τον Κώστα Παπαγεωργίου

ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΡΓΑΣ

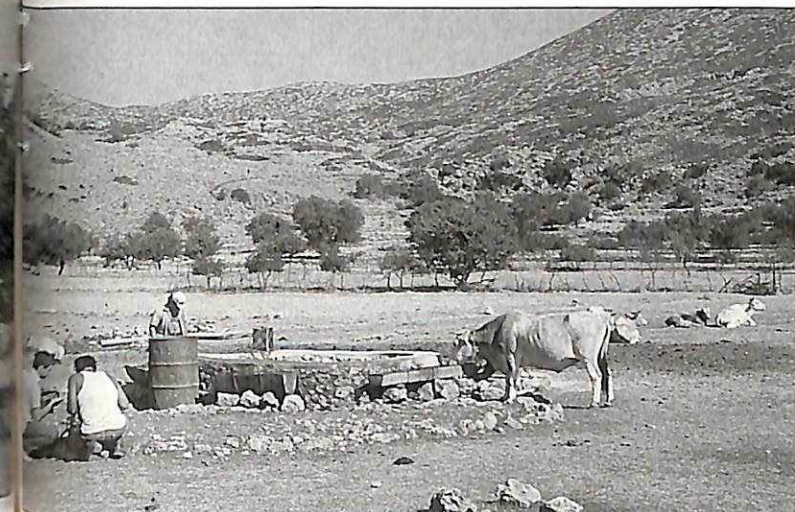
Φάκελλος 19 Φάκελλος 1803

πάντοτε υπέκυπτεν εις το πείσμα του και εκυνηγούσε τα παιδιά.

Το έτερον παιδίον μου οπού ήταν χάψη μαζί μου άρώστησε και του έδωσαν την ελευθερίαν. Αυτός βλέποντας ότι το παιδίον μου ελεύθερον το εκυνηγούσε το μαχαίρι και αυτό άρρωστο εφοβήθη και απόθανε τρεις ημέρας και αυτό το παιδί μου ήτο είκοσι χρόνων και ετούτο το παιδίον οπού είναι φυλακισμένον εκεί στην στεργίαν όπου υπηρετούσε επλήρωσε δια να το στώσουν και δεν το εσκότωσαν παρεξ του ετζάκιασαν ποδάρι και είναι μισός άνθρωπος. Εμένα τον ιερέα μ'χει δεμένον κατά τους νόμους της Εκκλησίας, τόσο χρόνους χαλούσα άσπρα (χρήματα) να τον δώσω εγώ δούλος του κυρίου είμαι πτωχός οπού ούτε έχω τον πριούσιον άρτον με έκαμε και εξόδιασα όλο το πτωχικό μου δια να του ιατρώσω το ποίον οπού έχει το ποδάρι. Τώρα ακούοντας αυτό το παιδίον, το φερμάνι του πολυχρονεμένου μας βασιλέως, οπού λέγει ότι οι Ραγιάδες είναι εις άλλον τόπον να ήθελε υπάγει κάτω εις την τρίδα του. Το λοιπόν ακούοντας και αυτό ήλθε εδώ στην πατρίδα του και το έμαθε ο αυτός Τζαβάρας μαζί τους ιδιούς του πως ήλθε επλέρωσε τους στρατιώτες και το εφυλάκισαν με τον λόγον των Κοντζαμπάσηδων και του Αγά χωρίς να ηξεύρει το κριτήριο τίποτε.

Κατά όσα σου περιγράφω θέλω σου τα δείξω και συμμαρτηρίες. Δια τούτο προσπίπτω εις τα έσπλαχνα της Αγίας Δικαιοσύνης να κάμεις έλεος που διακρίνεις

την εκλαμπρότητά σου με τον νόμον του βασιλέως μας, διότι δεν έχω άλλον πάρεξ του θεού του βασιλέως μας και την ενδοξότητά σας.

Ταύτα με σέβας και ευλάβειαν περικαλώ να σε ανεβάσει εις υψηλότερον θρόνον εις πολλά τα έτη.

Εγώ ο ταπεινός Ιωάννης ιερέας Καλούλης γράφω το παρόν να επαναφερθεί εις Πάργαν από τον επισκεφθέντα άνωθεν ιερέα Καλούλην, να λάβει την ενέργειαν όπως σαφώς διορίζει ο Νόμος.

1803 11 Αυγούστου Πρέβεζα
Υπογραφή
Σφραγίς Αβδουλάχ Βέης

1803 Αυγούστου 11. Επέμφθη το παρόν εις το κριτήριο της πρώτης δικαστικής και εγκληματικής αγωγής, παρά του εκλαμπροτάτου Μπέη εφέντη δια το έργον.

Υπογραφή
Ιωάννης Μαυρογιάννης

Οι ευγενείς και σεβάσμιοι κριτές της Πρώτης Δικαστικής και Εγκληματικής Διοικήσεως, ειδόντες την άνωθεν αναφοράν προσφερθείσαν παρά του όπισθεν ιερέως διορίζουν να κραχθεί ο όπισθεν Αναστάσιος Τζαβάρας δια να παράσχει κάθε αναφοράν εις όλην την αύριον δια το έργον.

Υπογραφές τεσσάρων κριτών

Σημείωση Ερευνητού

1) Επειδή στις αυτόνομες πόλεις Πάργα, Πρέβεζα και Βόνιτσα, η δικαιοσύνη καθώς και οι άλλες δύο εξουσίες, Διοικητική (Εκτελεστική) και Νομοθετική ήσαν ανεξάρτητες και γι' αυτό ο βοεβόδας Αβδουλάχ ως εκπρόσωπος του Σουλτάνου δεν επενέβαιναν γι' αυτό το χαρτζαχάλι του ιερέα Καλούλη, επισημειωματικώς, όπως λέγεται στην γλώσσα της Διοικήσεως και σήμερον, το διεβίβασε αυθημερόν με τον ίδιον εις το κριτήριο της Πρώτης Δικαστικής και Εγκληματικής Διοικήσεως στην Πάργα, λόγω αρμοδιότητος (όπως σαφώς διορίζει ο Νόμος).

2) Μετά το έγκλημα ο γιός του Καλούλη Γεώργιος φυγοδικούσε έκτοτε και επικαλούμενος το φερμάνι του Σουλτάνου της 1ης Απριλίου 1800, με το οποίο επικύρωσε την μεταξύ των Ρώσων και Τούρκων συνθήκην της 21 Μαρτίου 1800 και το οποίο διελάμβανε ότι όλοι οι ραγιάδες τέως κάτοικοι των αυτόνομων πλέον πόλεων Βουθρωτού, Πάργας, Πρέβεζας και Βόνιτσας, οι οποίοι εδεινοπάθησαν από την συμπεριφοράν των Γάλλων Δημοκρατικών και ίσως και από τον στρατόν του Αλή Πασά και οι οποίοι εγκατέλειψαν το πατριον έδαφος των, είναι ελεύθεροι να έλθουν (επιστρέψουν) εις τις εστίες των, ο Γεώργιος γύρισε στην Πάργα, με συνέπεια ως φυγόδικος να φυλακισθεί έως ότου δικασθεί.

3) Η Πάργα τότε μαζί με τις άλλες πολιτείες Βόνιτσας και Πρεβέζης είχαν συγκροτήσει φυλακή μέσα εις το σημερινό φρούριο της Πάργας, εις το οποίο διέμεναν και η δύναμις (στρατιωτική) της συμπολιτείας με αρχηγό τον Αλή Αγά, εκπρόσωπον στην Πάργα του Αβδουλάχ και ο οποίος εκτελούσε τα καθήκοντα του Φρουράρχου.

4) Η απόφαση του Κριτηρίου δεν ευρέθη ακόμη. Πάντως είχε εκδοθεί.

5) Κατά την Δικονομίαν (άτυπον) της τότε εποχής, κάτοικος μιας εκ των τριών πόλεων είχε το δικαίωμα να κάμει έφεση εις το Κριτήριο άλλης πόλεως. Ως αλαχού προκύπτει, ο ιερέας Καλούλης ήσκησε έφεσιν εις το αυτό Κριτήριο της Πρεβέζης, ίσως διότι ενόμιζεν ότι το Κριτήριο της Πρεβέζης θα τον δικαίωνε.

Ανάλογος διάταξις υπήρχε και αλαχού και εις άρθρο της συνθήκης, το οποίο αφορούσε τους κατοίκους των πόλεων αυτών αλλά υπηκόων της Επτανήσου Ρεπούβλικας (Επτάνησος Πολιτεία 1800-1807).

Από τον Νίκο Χρ. Τσάκα

Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑΚΗ ΣΤΥΛΛΟΥ

Ο Κωστάκης Στύλλος ήταν σύζυγος από δεύτερο γάμο της Μεγάλης Ευεργέτιδας της Πάργας Μαρίκας Βασιλά-Στύλλου, από την οικογένεια των Μεγάλων Ευεργετών της Πάργας «Βασιλά», εκείνης που το πορτραίτο της στολίζει την μεγάλη αίθουσα του Δημαρχείου, μαζί με του θείου της και των άλλων Ευεργετών της Πάργας.

Ήταν αρχοντάνθρωπος σε χαρακτήρα, παρουσιαστικό, συμπεριφορά και αισθήματα, ένας άνθρωπος που απέπνεε σεβασμό, γι' αυτό και τον αποκαλούσαν «Αφέντη-Κωστάκη» και αυτό δεν γινόταν ποτέ και για κανέναν άλλο. Η απαγωγή του έγινε για να του αποσπάσουν λύτρα και το όλο περιστατικό σημειώνω σύντομα από σύντομη επίσης αφήγηση του δικού μας Μήτσο-Βάσσου και του Βαγγέλη Τσίτσα, από την Αγία Κυριακή, που και οι δύο, ευφυέστατα και αποφασιστικά άτομα, έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στην σωτηρία του Κωστάκη. Τροποποιώ βέβαια το λεκτικό των σημειώσεών μου γιατί ο «αγαπητός» ο Μήτσος αγαπούσε την καθαρεύουσα, που την διάνθιζε εύστοχα με εκκλησιαστικά χωρία, αλλά που αμόλαγε ανάμεσα και μερικά χοντρά λαϊκά ή δικά του που αυτοσχεδίαζε επίσης με μεγάλη επιτυχία. Δηγήθηκαν λοιπόν ότι:

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή, γύρω στο 1924, ακολούθησε νομισματική ακαταστασία και η νοοτροπία του Λαού και των απολυθέντων στρατευσίμων, που δεν είχαν σκοπό για δουλειά και εξετρέποντο σε ληστρικές πράξεις και συνέπτυσαν συμμορίες, για να λυμαίνονται τον κόσμο.

Τέτοιο κρούσμα ληστείας έλαβε χώραν στην Πάργα κατά τον μήνα Απρίλιο του 1924. Ληστοσυμμορία εκ των Αλέξη Πάτση, Νικόλα Κιάμου, Τσίλη Μάστορα και Κώστα Νάσιου περιτριγύριζε την περιοχή της Πάργας με σκοπό («επί τω τέλει» σημειώνει ο Μήτσος) να αιχμαλωτίσει ή τον Μεχμέτ Ντούζα, πλούσιο κτηματία (έμενε στο σπίτι ιδιοκτησίας σήμερα Αβραάμ Ευθυμιάδη) ή τον Σπύρο Πηγή ή τον Κωστάκη Στύλο, που ήταν οι πλουσιότεροι. Εκ των τριών τούτων την πλήρωσε ο Κωστάκης.

Ένα βράδυ εκείνου του Απριλίου επήγαινε από την αγορά στο σπίτι του, στη θέση «Ρεζί» του Κρυονερίου, εκεί στο σούρουπο και έπεσε στην ενέδρα των ληστών στην θέση «Τουρκομνήματα» (μεταξύ του Δημοτικού Ξενοδοχείου και ιδιοκτησίας Ανδρέα Πηγή), ενώ ήταν ολομόναχος. Εκεί α-

νάμεσα από τους ελαιώνες και από μονοπάτια, αφού του έδεσαν τα μάτια με ένα μαύρο μαντήλι για να μη γνωρίζει το δρομολόγιο, ετράβηξαν κάπου στα βουνά του Σουλίου, από όπου ο Κωστάκης άκουγε λαλήματα κοκοριών και τις νύχτες έβλεπε φώτα πολιτείας, που ποτέ δεν μπόρεσε να προσδιορίσει. Μόλις τον έπιασαν ετόλμησε να ζητήσει να πάρουν μια κουβέρτα από το σπίτι, αλλά ο Αλέξης Πάτσης και ο Γιάννης Στρούμπης του έρριξαν μερικές γροθιές και του έσπασαν τα δόντια, που μετά είχε χρυσά.

Ο Αγαπητός Μήτσος ήταν την εποχή εκείνη Γραμματοδιδάσκαλος στο χωριό Σταυροχώρι του Φαναριού, μάλιστα την ίδια χρονιά και συγκεκριμένα την 1η Δεκεμβρίου 1924 διορίστηκε Γραμματέας της Κοινότητας τότε και μετέπειτα Δήμου Πάργας. Ένα απόγευμα και συγκεκριμένα την ώρα που ο Μήτσος παρέδιδε στους μαθητές του του Δημοτικού Σχολείου Ελληνική Ιστορία, εμφανίσθηκαν δύο άγνωστοι άνθρωποι και του έδωσαν μια επιστολή με αποδέκτη τον ίδιο και την ένδειξη «κατεπίγουσα». Ερώτησε τους αγνώστους ποιοί είναι και αυτοί του είπαν: «δεν σ' ενδιαφέρει, μόνο δώσε μας απόδειξη ότι πήρες το γράμμα και να γίνει γρήγορα αυτό που σου γράφουν, αλλιώς είσαι υπεύθυνος».

Άνοιξε το γράμμα που είχε και ένα προς τον ίδιο και ένα προς την Μαρίκα Στύλλου. Ερώτησε με αγωνία που βρίσκεται και τι κάνει ο φίλος του Κωστάκης και του απάντησαν ότι είναι πολύ καλά στην υγεία του και «περνάει μπέϊκα...»

Άνοιξε το γράμμα προς αυτόν που του έγραφε: «Αγαπητέ Μήτσο, εδώ που βρίσκομαι οι κλέφτες μου είπαν ότι ζητούν από την οικογένειά μου 100.000 δραχμές λύτρα, για να με ελευθερώσουν και μου είπαν να γράψω στο σπίτι μου σχετικώς και να στείλω το γράμμα το ταχύτερο. Εγώ εβασάνιζα την σκέψη μου να θυμηθώ κανέναν γνωστό και έμπιστο άνθρωπο και ευτυχώς επήγε το μυαλό μου σε σένα. Σε παρακαλώ λοιπόν θερμώς να αφήσεις ό,τι δουλειά και αν έχεις και να μεταβείς στην Πάργα, για να κομίσεις την εσώκλειστη επιστολή μου προς την κυρά μου. Ει δυνατόν απόψε. Με πολλή αγάπη, εκτίμηση και φιλία Κων. Στύλλος».

Ο Μήτσος πολύ ταραγμένος και ανήσυχος σχόλασε αμέσως το Σχολείο και γύρω στις 5.30' μ.μ. ε-

Συνέχεια στην 15η σελίδα

Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑΚΗ ΣΤΥΛΛΟΥ

ΜΑΡΙΚΑ ΒΑΣΙΛΑ-ΣΤΥΛΛΟΥ, μεγάλη ευεργέτιδα της Πάργας

Συνέχεια από την 14η σελίδα

τοιμαζόταν να πάει με κάθε γρήγορο τρόπο στην Πάργα, αλλά τον σταμάτησε εκεί στο Σταυροχώρι ο Ταχυδρόμος-Αγωγιάτης Μπαϊράμ Λουμπίκας, παργινός που του είπε:

«Σιακίν (προς Θεού) κυρ-Μήτσο και πας στεργιάς στην Πάργα, γιατί σήμερα το μεσημέρι έπιασαν οι ληστές τον αγωγιάτη από την Πάργα Ισμαήλ Ψωρρόμπεη και την παρέα του, το Γιώργο Σιάμο και άλλους και τους λήστεψαν, από ψίχα και να τους σκοτώσουν...».

Ύστερα από αυτό ο Μήτσος άλλαξε πορεία και σκέφθηκε να πάει στην Σπλάντζα (Αμμουδιά), να διανυκτερεύσει εκεί και να πάει στην Πάργα τα χαράματα με την βάρκα του Σαράντη (Μανιάκη), που με το πανάκι και το «κατεβατό» εγύριζε τα πρωινά και επέστρεφε στην Σπλάντζα με τον «Μαϊστρο», προκειμένου να εξυπηρετήσει τον φίλο του που βρίσκονταν σε μεγάλο κίνδυνο. Έτσι κι έγινε (τούτου γενομένου, λέει ο Μήτσος) και την επο-

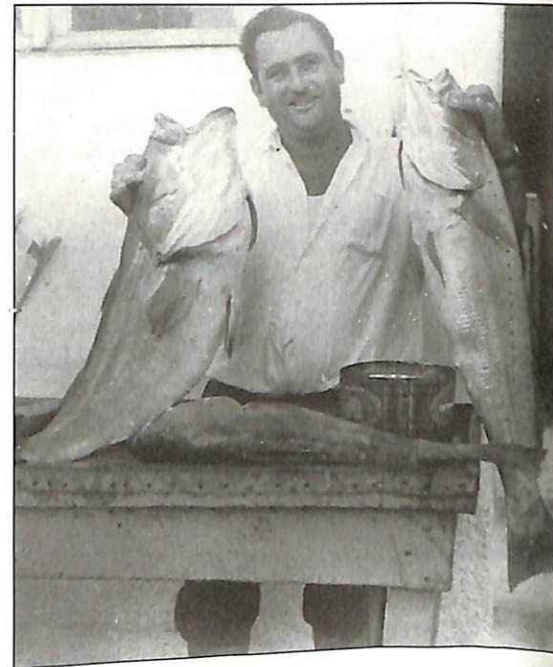
μένη το πρωί ο Σαράντης τον αποβίβαζε στο «πέ-ρα Κρυονέρι» κοντά στην «Πολυθρόνα» και από εκεί πήγε στο σπίτι του Κωστάκη. Εκεί τους βρήκε οικογένεια και πολλούς φίλους καταστενοχωρημένους, σαν σε «ξόδι», γιατί είχαν πάνω από δέκα μέρες χωρίς καμιά είδηση. Με το πρόσχημα ότι πήγε να συμπαρασταθεί στην φιλική του οικογένεια του Στύλλου βρήκε την ευκαιρία και παρέδωσε στα χέρια της κυρά-Μαρίκας το γράμμα, που της έδωσε μεγάλη χαρά και ελπίδα ότι θα ξαναδεί τον αγαπημένο της σύζυγο. Ο Μήτσος ξεπροβοδίστηκε με θερμές εκδηλώσεις ευγνωμοσύνης και η κυρά-Μαρίκα κάλεσε αμέσως φιλικά πρόσωπα: τον Σπύρο Πηγή, τον Θωμά Γκούλιουρα, τον Θωδωρή Μπάσιο και άλλους για να δούν πως θα μπόρουν να συγκεντρώσουν το ποσόν και να το στείλουν γρήγορα στους ληστές και στο σημείο που υπεδείκνυε ο Κωστάκης με πολύ προσοχή και εμπιστευτικότητα γιατί η ζωή του κρατιόταν από μια κλωστή. Το ποσόν ήταν υπέρογκο για την εποχή. Με πολλές προσπάθειες και φροντίδες συγκεντρώθηκαν 270 χρυσές λίρες που αντιστοιχούσαν στα λύτρα και το παρέδωσαν στον πολύ έμπιστο φίλο τους τον πανέξυπνο και πανούργο Βαγγέλη Τσίτσα, που φόρτωσε ένα άλογο μεπραμάτεια, προσποιούμενος τον πλανόδιο έμπορο και το πήγε στο καθορισμένο σημείο, στην θέση «Τσεκουράτι» Νεμίτσας (σήμερα Βουβοποτάμου).

Μετά την παράδοση οι ληστές, πάλι καλά που δεν τον σκότωσαν, οδήγησαν τον Κωστάκη την νύχτα της 2 προς 3 Μαΐου (του 1924) στην τοποθεσία «Αγίος Αθανάσιος», στις παρυφές τότε του χωριού Άρτσες (σήμερα Νάρκισσος) και αφού τον αποχαιρέτησαν εξαφανίστηκαν στα λημέρια τους. Επειδή ήταν νύχτα και έκανε κρύο, ο Κωστάκης μπήκε στην Εκκλησία που γιόρταζε μάλιστα την προηγούμενη. Αφού ξημέρωσε συναντήθηκε με διάφορα γνωστά πρόσωπα που του βρήκαν τον αγωγιάτη τον Αζίζη από το Κανελλάκι και τον έφερε στην Πάργα.

Φαίνεται ότι το περιστατικό επηρέασε αρκετά την ψυχική κατάσταση του Αφέντη στην υπόλοιπη ζωή του. Δεν έχασε βέβαια τίποτε από την λογική, την αρχοντιά, τα φιλάνθρωπα αισθήματά του, αλλά τον θυμάμαι με μόνιμα θλιμμένο και συλλογισμένο ύφος, να κάνει μόνος τις βόλτες του στην παραλία με το δεξί του χέρι στην μέση, κάτω από το στοργικό και ανήσυχο βλέμμα της κυρά-Μαρίκας, από πάνω από τα παράθυρα του παραλιακού αρχοντικού τους.

◀ Ο αείμνη-
στος Λευτέρης
Δράκος, η
Κούλα
Αποστολίδη -
Βουρεκά με
Παργινή
φορεσιά και ο
Νεοπτόλεμος
Τζώρτζης. (Τη
φωτογραφία
μας έδωσε η
Κούλα
Βουρεκά)

▲ Ο Νάσος Γκούλιουρας στα νειάτα του, στα
μεγάλα κατορθώματά του (Μπακαλιάρους,
σφυρίδες, ξιφιούς και άλλα θεριά.
(Αρχείο Νικ. Χρ. Τσάκα).

Παραγάδιασμα

(Αρχείο Δημήτρη Μπάγκα)